

Universitatea de Vest din Timișoara

Școala Doctorală de Economie și de Administrare a Afacerilor

TEZĂ DE DOCTORAT

- REZUMAT -

MANAGEMENTUL PUBLIC INOVATIV AL TIMIȘOAREI: ABORDARE STRATEGICO - ISTORICĂ

INNOVATIVE PUBLIC MANAGEMENT OF TIMISOARA: STRATEGICAL - HISTORICAL
APPROACH

Conducător științific

Prof. Univ. Dr. IOAN PETRIȘOR

Doctorand

SOMKEREKI C. ANDREEA - EVA

Timișoara

2024

TITLU: MANAGEMENTUL PUBLIC INOVATIV AL TIMIȘOAREI: ABORDARE STRATEGICO – ISTORICĂ

CUVINTE CHEIE: Management public urban, Dezvoltare urbană, Strategii urbane, Progres urban, Transdisciplinaritate, Multiculturalism, Management public inovativ

REZUMAT:

Această lucrare științifică cercetează influența proceselor și activităților manageriale publice inovative, asupra construcției, dezvoltării și a progresului urban în sensul europenității, între 1716 și 1918, perioadă abundentă de schimbări și transformări în orașul Timișoara, în contextul provincial al Banatului istoric.

Interesul științific este amplificat de influența diversificării instituționale în domeniul public urban, asupra intensității și tipologiei inovațiilor, transformărilor, îmbunătățirilor sau schimbărilor urbane, în contextul proceselor de tranziție structurală instituțională din care orașul și provincia, de însemnătate geostrategică, au luat parte de-a lungul perioadei cercetate. Mai precis trecerea de la apartenența la structuri instituționale Imperiale Otomane la cele Imperial Habsburgice, apoi Regal Ungare, Monarhice Austro - Ungare și analiza comparativă a acestor perioade.

Motivația alegerii acestei teme de cercetare a izvorât din cunoașterea colectivă urbană a faptului că orașul Timișoara a oferit contextul și suportul instituțional public urban, pentru a rezulta o diversitate remarcabilă de premiere locale de-a lungul procesului dezvoltării urbane, față de alte orașe din provincie, din imperii sau regate, în perioade apropiate. Aportul cercetării la baza de cunoștințe din domeniul managementului public urban contemporan este de a închea învățături sub forma unor concluzii legate de activitatea, influența și implicația instituțiilor de *management public inovativ* în progresul și dezvoltarea urbană istorică.

De-a lungul cercetării se analizează sursa caracterului inovativ al proceselor, activităților și comportamentelor manageriale din instituțiile publice urbane prin care s-au obținut performanțe în sensul europenității, cu preponderență din cadrul primei instituții de servire publică, mai precis Primăria Orașului Timișoara, denumită Magistratura Orașului Timișoara în inițiala formă la 1716, dar și a sistemului de instituții conexe prin care primăria și-a diversificat procesele și activitatea sa managerială odată cu evoluția și dezvoltarea urbană între secolele XVIII - XX.

Ipoteza principală se conturează în jurul ideii potrivit căreia fenomenele, faptele sau evenimentele istorice de dezvoltare sau construcție urbană sunt asimilabile cu inovațiile, transformările, îmbunătățirile sau schimbările urbane, realizate în mod non-deliberat conform logicii managementului strategic. Altfel spus activitățile care au rezultat performanțele istorice ale instituțiilor de management public urban, identificate ca fiind inovații în limbajul contemporan de specialitate, au fost întreprinse fără a cunoaște nuanțele teoretice ale lor, având corespondent istoric activitățile de conducere, comenduire, ordinare, administrare, gestionare, gospodărire sau guvernare.

Cercetarea în context lărgit de-a lungul a aproximativ două secole, diferențiază această lucrare de altele prin faptul că în perioade extinse de timp se pot analiza tendințe, legături, procese de evoluție/involuție la nivel macro-managerial public, față de cercetările care se rezumă la tratarea temporală și contextuală limitată. Cercetările specializate pe anumite teme, pot crea impresia detaliilor și minuțiozității, însă, în cele mai multe cazuri abordează temele din prisma unui singur domeniu de specializare.

Noutatea cercetării pentru domeniul managerial este dată de caracterul trans - temporal, trans - spațial și trans - domeniial. Caracterul trans - domeniial a determinat nevoia de creare a unei noi *metodologii de cercetare*, rezultată din îmbinarea metodologiilor de cercetare din domeniul managerial și conceptual, incluzând o abordare geostrategică asupra temei alese, sprijinită de procese de investigație istorică și geografică, implicând inclusiv integrarea cercetării unor elemente de antropologie culturală. Tema de cercetare devine astfel mai mult de interes teoretic cu caracter fundamental.

Analizele tendințelor, legăturilor, macro - manageriale publice au fost realizate luând în considerare modele consacrate de diagnoză și planificare managerială strategică și sunt prezentate în capitolele dedicate.

Datele folosite în cercetare în legătură cu fenomenele, faptele sau evenimentele istorice de dezvoltare sau construcție urbană sunt preluate din surse directe de date neprelucrate sau interpretate anterior. Datele provin din documentele istorice originale, din perioada 1716 - 1918, ale instituțiilor de management public urban timișorean, preponderent din arhivele naționale ale orașului. Pentru această cercetare s-au parcurs cca. 630 de descrieri de documente. Datele colectate au fost transpuse în format electronic, într-o bază de date de tipul unui tabel electronic, aceasta

fiind predată și instituției locale a Arhivelor Naționale, în vederea contribuției la digitalizarea arhivei de documente și la facilitarea modalității de căutare eficientă documentelor istorice.

Documentele studiate sunt suport pentru a reconstrui, cât mai aproape de realitatea istorică, contextul faptelor, fenomenelor și a evenimentelor istorice, precum și suport pentru a conceptualiza procesele și comportamentele instituționale, în vederea echivalării conceptuale de-a lungul perioadei cercetate.

Majoritatea *conceptelor* aferente limbajului de specialitate managerial public urban, identificate în documentele originale, au suferit modificări în semnificație de-a lungul perioadei cercetate. În vederea corelării conceptelor istorice cu cele contemporane, în cercetare s-a apelat la analiză etimologică și la procedee de construcție, deconstrucție și reconstrucție conceptuală. Pentru a evidenția modificările particularităților conceptuale ale limbajului de specialitate managerial, din perioada istorică cercetată, limbajul cercetării este adaptat constant la limbajul perioadei analizate, folosind concepte care să acopere și să exprime cât mai apropiat faptele, fenomenele, evenimentele și acțiunile manageriale publice urbane timișorene.

Pentru o înțelegere fundamentală a proceselor de dezvoltare prin evoluție și revoluție urbană, cercetarea baleiază spațial și temporal continuu între analiza locală prin raportarea la contextul, macro - mediul acestuia.

Structurile instituționale administrative provinciale și locale au fost în relație de dependență și influență, uneori directă alteleori indirectă, cu sistemele de conducere regală ori imperială de care provincia, implicit și orașul au aparținut în diverse perioade.

În cadrul perioadelor administrative sistemele instituționale diferă, însă există o direcție comună de dezvoltare prin diversificare a instituțiilor publice urbane. Cercetarea prezintă caracteristici, diferențe și asemănări ale instituțiilor administrative atât în cadrul celor patru perioade administrative, cât și în tranzițiile de la un sistem administrativ la altul. De-a lungul perioadelor administrative instituția de conducere urbană, Magistratura / Primăria Orașului Timișoara a rămas *instituția locală administrativă de referință*.

De-a lungul cercetării s-a conturat existența unei relații de dependență între strategiile structurilor centrale, imperiale, regale și între strategiile provinciale și/sau locale. Din punct de vedere al influenței asupra *procesului de formare* de inspirație europeană a instituțiilor de management public local, pe toată perioada cercetată, rolul major a fost reprezentat de dependența instituțiilor locale de cele centrale.

Procesul de formare de inspirație europeană a fost inițiat odată cu încorporarea teritorială a Banatului istoric la structurile centrale de conducere imperială Habsburgică începând cu anul 1716 și a continuat de-a lungul întregii perioade cercetate. *Pre-condițiile* necesare procesului de formare de inspirație europeană a instituțiilor și implicit și a celui de încorporare europeană a constat în existența unui fond sau obiectiv comun spre europenizare.

Convergența între valorile europene și cele provinciale sau locale reprezenta dimensiunea culturală a încorporării europene, influențând succesul procesului de formare de inspirație europeană a instituțiilor.

Încorporarea instituțional – administrativă reprezenta o dimensiune a procesului de încorporare europeană, pe lângă încorporarea confesională, socio - culturală și economico - geografică, descrise amănunțit în capitolele dedicate.

În perioada cercetată, dezvoltarea și progresul în sensul europenității, atât provincial cât și urban, au fost susținute de instituțiile de inspirație europeană, formate de-a lungul proceselor de încorporare europeană la care a contribuit și contextul geografic.

Apropierea geografică și caracteristicile teritorial - geografice au reprezentat atractivitatea provinciei Banatului și a orașului Timișoara pentru structurile centrale de conducere, precum Imperiul Habsburgic sau Regatul Maghiar în cadrul perioadei cercetate, dar și pentru alte imperii de-a lungul timpului. Includerea teritoriului provinciei în marile strategii ale imperiilor sau regatelor s-a realizat în scopul completării sau creării avantajelor de natură geostrategică.

O latură mai puțin vizibilă, însă cu influențe importante asupra structurilor, comportamentului și rezultatelor instituționale, se referă la elemente de cultură în cadrul unui teritoriu geografic.

Provincia Banatului se află la intersecția culturală și geografică dintre Occident, Orient și Balcani. Având rădăcini culturale diverse, poziția geografică favorizează îmbinarea dintre curente de civilizare, precum orientalizarea otomană, occidentalizarea europeană, balcanizarea de influență sud - europeană și europenitatea central - europeană. Influențele acestor curente culturale au contribuit în diverse măsuri la procesul de administrare și dezvoltare locală.

Migrațiile diferitelor culturi prin teritoriul provinciei Banatului au creat o zonă de interferență a unor curente culturale diferite, dar predominant civilizatoare, care au format percepții, credințe și valori ca elemente definitorii ale comportamentului și modelului de gândire din instituții.

TITLE: INNOVATIVE PUBLIC MANAGEMENT OF TIMIȘOARA: STRATEGICAL - HISTORICAL APPROACH

KEY WORDS: Urban public management, Urban development, Urban strategies, Urban progress, Transdisciplinarity, Multiculturalism, Innovative public management

SUMMARY:

This scientific work investigates the influence of innovative public managerial processes and activities the urban development and progress in the sense of Europeanness, of the period of abundant changes and transformations in the city of Timișoara, in the provincial context of the historical Banat, between 1716 and 1918.

The scientific interest is amplified by the influence of institutional diversification in the urban public domain, on the intensity and typology of innovations, transformations, improvements or urban changes, in the context of the processes of institutional structural transition in which the city and the province, of geostrategic importance, took part along the researched period. More specifically, the transition from belonging to Imperial Ottoman to Imperial Habsburg institutional structures, then Royal Hungarian, Austro-Hungarian Monarchy and the comparative analysis of these periods.

The motivation for choosing this research topic stemmed from the urban collective knowledge of the fact that the city of Timișoara provided the context and urban public institutional support, to result in a remarkable diversity of local firsts throughout the process of urban development, compared to other cities in the province, from empires or kingdoms, in close periods. The contribution of the research to the knowledge base in the field of contemporary urban public management is to conclude lessons in the form of conclusions related to the activity, influence and implication of innovative public management institutions on historical urban progress and development.

Throughout the research, the source of the innovative nature of the managerial processes, activities and behaviors in the urban public institutions through which performances in the sense of Europeanness were achieved, with a preponderance within the first public service institution, more precisely the City Hall of Timișoara, called the Magistrature of the city of Timișoara in its original form in 1716, but also of the system of related institutions through which the mayor's

office diversified its processes and managerial activity within the evolution and urban development between the 18th and 20th centuries.

The main hypothesis revolves around the idea that the phenomena, facts or historical events of urban development are assimilable with innovations, transformations, improvements or urban changes, carried out non-deliberately according to the logic of strategic management. In other words, the activities that resulted in the historical performances of the urban public management institutions, identified as innovations in the contemporary language, were undertaken without knowing their theoretical nuances, having historically corresponding activities of leadership, command, administration, management or government.

The research, in a broader context over approximately two centuries, differentiates this work from others by the fact that in extended periods of time trends, links, processes of evolution / involution at the public macro-managerial level can be analyzed, compared to the that are limited to temporal and contextual treatment. The specialized research on certain topics can create the impression of details and thoroughness, but in most cases the approach on topics is from the perspective of a single field of specialization.

The novelty of the research for the managerial field is given by its trans-temporal, trans-spatial and multi domain character. The multi domain character determined the need to create a new research methodology, resulting from the merging of research methodologies from the managerial and conceptual fields, including a geostrategic approach to the chosen theme, supported by historical and geographical investigation processes, including the integration of the research on cultural anthropology. The research theme thus becomes more of a fundamental theoretical interest.

The analyzes of trends, links were carried out taking into account established models of diagnosis and strategic managerial planning and are presented in the dedicated chapters.

The data used in research related to the phenomena, facts or historical events of urban development are taken from direct sources of previously unprocessed or interpreted data. The data come from the original historical documents, from the interval between 1716 - 1918, of the Timișoara urban public management institutions, mostly from the city's national archives. For this research, approx. 630 document descriptions were used. The collected data were transposed in electronic format, in a database in the form of electronic table, and this was handed over to the local institution of the

National Archives, in order to contribute to the digitization of the document archive and to facilitate the efficient search of archived historical documents.

The documents studied are support for reconstructing, as close as possible to historical reality, of the context of facts, phenomena and historical events, as well as support for conceptualizing institutional processes and behaviors, with a view to conceptual equivalence throughout the researched period.

Most of the concepts related to the specialized urban public managerial language, identified in the original documents, have undergone changes in meaning throughout the researched period. In order to correlate historical concepts with contemporary ones, the research used etymological analysis and conceptual construction, deconstruction and reconstruction procedures. For highlight the changes in the conceptual peculiarities of the specialized managerial language, from the researched historical period, the language of the research is constantly adapted to the language of the analyzed period, using concepts that cover and express as closely as possible the facts, phenomena, events and urban public managerial actions of Timișoara.

For a fundamental understanding of the development processes through urban evolution and revolution, the research sweeps spatially and temporally continuously between the local analysis by referring to the context, or macro - environment.

The provincial and local administrative institutional structures were in a relationship of dependence and influence, sometimes direct and sometimes indirect, with the royal or imperial leadership systems to which the province, implicitly and the city belonged in various periods.

Within the administrative periods, the institutional systems differ, but there is a common direction of development through the diversification of urban public institutions. The research presents characteristics, differences and similarities of administrative institutions both within the four administrative periods and in the transitions from one administrative system to another. Throughout the administrative periods, the urban management institution, the Magistrature / City Hall of Timișoara remained the reference local administrative institution.

Throughout the research, the existence of a dependency relationship between the strategies of the central, imperial, royal structures and between the provincial and / or local strategies was outlined. From the point of view of the influence on the European-inspired training process of local public management institutions, throughout the researched period, the major role was represented by the dependence of local institutions on the central ones.

The process of European-inspired formation was initiated with the territorial incorporation of the historical Banat to the central Habsburg imperial leadership structures starting in 1716 and continued throughout the entire researched period. The necessary pre-conditions for the European-inspired formation process of the institutions and implicitly for the European incorporation consisted in the existence of a common fund or objective for Europeanization. The convergence between European and provincial or local values represented the cultural dimension of European incorporation, influencing the success of the process of European-inspired formation of institutions.

The institutional-administrative incorporation represented the dimension of the European incorporation process, in addition to the confessional, socio-cultural and economic-geographical incorporation, described in detail in the dedicated chapters.

During the researched period, development and progress in the sense of Europeanness, both provincial and urban, were supported by European-inspired institutions, formed along the processes of European incorporation to which the geographical context also contributed.

The geographical proximity and the territorial-geographic characteristics represented the attractiveness of the province of Banat and the city of Timișoara for the central governing structures, such as the Habsburg Empire or the Hungarian Kingdom during the researched period, but also for other empires over time. The inclusion of the territory of the province in the grand strategies of empires or kingdoms was done in order to complete or create advantages of a geostrategic nature.

A less visible side, but with important influences on institutional structures, behavior and outcomes, refers to elements of culture within a geographic territory. The province of Banat is at the cultural and geographical intersection between the West, the East and the Balkans. Having diverse cultural roots, the geographical position favors the merging of currents of civilization, such as Ottoman orientalization, European westernization, balkanization with southern European influence and central Europeanness. The influences of these cultural currents have contributed in various measures to the process of local administration and development.

The migrations of different cultures through the territory of the province of Banat created an area of interference of different, but predominantly civilizing cultural currents, which formed

perceptions, beliefs and values as defining elements of the behavior and thinking model in the institutions.

The non-quantifiable dimensions, in the form of symbolic interpretations related to space, time or behavior, reflect the characteristics of the quantifiable dimensions, exposed for example the territorial-administrative organization, formulated geostrategies, the perception of time or other detailed examples in the dedicated chapters.

The province of Banat has aligned itself to Europeanness through multiculturalism and multiconfessionalism based on tolerance as a European value, a fact that also emerges from the symbolic interpretation of the representative squares of the city, as areas hosting institutions belonging to different nationalities or religions.

Reconsidering the main research hypothesis, according to which the processes of adaptation, change, transformation, modernization, reconversion, etc. identified for the period 1716-1918, concerning the province of Banat and the city of Timișoara, can be assimilated to a non-deliberate process of urban and provincial construction as well as to a unique process of pre-Europeanization / adaptation to Europeanity, highlighting the historical roots of Europeanity of central inspiration - European in what today we would call the Euroregion of historical Banat. This pre-provincial integration process outlines a traditional model of integration / adaptation to Europeanity.

The validation of the main hypothesis was carried out in the context of the elaborated transdisciplinary research method, but also of some of its limits. The transdisciplinary approach of the researched theme creates the need for specialization in multiple fields of the researcher or the existence of a multidisciplinary research team. Another limitation of the research refers to the data from the primary sources, in the sense of the lack of archived documents, texts written in different languages or the state of the original documents, which does not allow to go through the entire text. Also, the local national archive is not electronic, making the research process difficult in terms of identifying documents suitable for research. The territory and the time interval limit the research to a certain geographical context throughout the interval between 1716 – 1918.

Compensating the territorial and temporal limits by opening up to new research directions would be possible by applying the research method designed on other territories or researched periods, in a similar way, with reference to the analysis of aspects of cultural implication, to the influences of various civilizing cultural currents, the analysis from the point of

view of the direction of the central powers over other administrative territories and their position in relation to the ruling powers or comparisons of the ruling systems of different provinces, in similar periods, in similar or different contexts.

The fundamental transdisciplinary research method designed, is temporally and spatially adaptable, having a holistic spectrum due to the multiple research schemes addressed, the discovery of interdependencies traceable over time and the delimitation of four important administrative periods, represented by changes, transformations and innovations of the institutions' administration processes public of European inspiration, in the interfering context of multiple civilizing cultural currents.

The work leads the reader through the conceptual study of the urban public administration process of the city of Timișoara, as a city with a privileged status and part of a geographically delimited province, in fluctuating hierarchical relations between empires and kingdoms, as well as between the great directions of development and their strategies.

Dimensiunile necuantificabile, sub forma interpretărilor simbolice legate de spațiu, timp sau comportament reflectă caracteristicile dimensiunilor cuantificabile, expuse de exemplu organizarea teritorial - administrativă, geostrategii formulate, percepția asupra timpului sau alte exemple detaliate în capitolele dedicate.

Provincia Banatului s-a aliniat la europenitate prin multiculturalitate și multiconfesionalitate bazat pe toleranță ca valoare europeană, fapt ce reiese și din interpretarea simbolică a piețelor reprezentative ale orașului, ca zone de găzduire a instituțiilor aparținând naționalităților sau religiilor diferite.

Reconsiderând ipoteza principală de cercetare, potrivit căreia procesele de adaptare, schimbare, transformare, modernizare, reconversie etc. identificate pentru perioada 1716-1918, privind provincia Banatului și orașul Timișoara, pot fi asimilate unui proces non - deliberat de construcție urbană și provincială precum și unui proces unic de pre – europenizare / adaptare la europenitate, evidențiind rădăcinile istorice ale europenității de inspirație central - europeană în ceea ce astăzi am numi Euroregiunea Banatului istoric. Acest proces pre - integrare provincială conturează un model tradițional de integrare/adaptare la europenitate.

Validarea ipotezei principale s-a realizat în contextul metodei de cercetare transdisciplinare elaborate, dar și a unor limite ale acesteia. Abordarea transdisciplinară a temei cercetate crează

nevoia de specializare în multiple domenii a cercetătorului sau existența unei echipei de cercetare multidisciplinară. Altă limitare a cercetării se referă la datele din sursele primare, în sensul lipsei documentelor arhivate, texte redactate în limbi diferite sau starea documentelor originale, care nu permite parcurgerea întregului text. De asemenea arhivarea locală timișoreană nu este electronică, procesul de cercetare fiind îngreunat în ceea ce privește identificarea documentelor potrivite cercetării. Teritoriul și intervalul temporal limitează cercetarea într-un anumit context geografic de-a lungul a perioadei dintre 1716 – 1918.

Compensarea limitelor teritoriale și temporale prin deschiderea spre noile direcții de cercetare ar fi posibilă prin aplicarea metodei de cercetare concepute pe alte teritorii sau perioade cercetate, în mod asemănător, cu referire la analiza aspectelor de implicație culturală, la influențe ale curentelor culturale civilizatoare diverse, analiza din punct de vedere a direcției puterilor centrale asupra altor teritorii administrative și poziția lor în relație cu puterile conducătoare sau comparațiile sistemelor de conducere ale diferitelor provincii, în perioade asemănătoare, în contexte asemănătoare sau diferite.

Metoda de cercetare fundamentală transdisciplinară concepută, este adaptabilă temporal și spațial, având spectru holistic datorat multiplelor scheme de cercetare abordate, descoperirii unor interdependențe trasabile în timp și delimitarea a patru perioade administrative importante, reprezentate de schimbări, transformări și inovări ale proceselor de administrare a instituțiilor publice de inspirație europeană, în contextul interferent al multiplelor curente culturale civilizatoare.

Lucrarea conduce cititorul prin studiul conceptual al procesului de administrare publică urbană a orașului Timișoara, ca oraș cu statut privilegiat și parte a unei provincii delimitate geografic, aflate în relații ierarhice fluctuante între imperii și regate, precum și între marile direcții de dezvoltare și strategii ale acestora.